

VADGAZDÁLKODÁS ÉS TERMÉSZETVÉDELEM

A vadgazdálkodás és a természetvédelem kapcsolata régi múltra tekint vissza. A kapcsolatok elsősorban a vadfajokkal összefüggésben jelentkeznek. Van azonban a vadászatnak egy másik sajátossága is: a természet egészéhez való erős kötődése. Ezért a vadászok számára nagyon is fontos kérdés a természet állapotának alakulása, a növény- és állatvilág fajgazdagságának megőrzése. Már a vadászatról szóló 1883. évi XX. törvénycikkben találunk erre utaló jeleket, amennyiben az egyebek között minden időben megtiltja énekesmadarak vadászatát. Majd később, 1925-től kezdődően, amikor a földművelésügyi miniszter rendeleti úton szabályozza a vadfajok tilalmi idejét, a csaknem évente megjelenő rendeletek is egyre inkább bővítik a védett madárfajok, főként a védett ragadozó madarak körét. Az 1950. évi vadászati rendelet már jól érzékelhetően az akkor készülő nemzetközi madárvédelmi egyezmény szellemében készült: elhagyta a hosszú faj-jegyzéket, helyette csak azt a néhány nem védett madarat sorolta fel, amely vadászható. Ugyanakkor az ebben az időben született természetvédelmi jogszabályok közvetlen vagy közvetett módon a vadgazdálkodás érdekeit is szolgálták. A két ágazat ebben az időszakban ugyanazon tárca, a Földművelésügyi Minisztérium irányítása alá tartozott.

Napjainkban a vadászok — erdészekkel, horgászokkal, botanikusokkal, ornitológusokkal és más természetbarátokkal együtt — a természetvédelem társadalmi bázisának tagjai. Többségük ismeri és betartja a természetvédelmi rendelkezéseket, sokan közülük aktív tagjai a Társadalmi Természetvédelmi Szolgálatnak. A vadászársaságoknál természetvédelmi felelősök vigyáznak, hogy a társaság tevékenysége mindenkor összhangban legyen az érvényes természetvédelmi előírásokkal. A hivatásos vadászok, vadőrök szolgálati szabályzata kötelezően előírja a természeti értékek védelmét. A vadászok óvják, védik a vadon élő állatvilág részét képező vadfajokat és azok élőhelyeit. Ezen belül szabályozzák a védett állatokra is káros vadfajok állományát. Télen etetik a vadat és az etetés számos védett állatfaj áttelelését is elősegíti.

Mit nyújt a természetvédelem a vadgazdálkodás számára?

Védi az oltalomra érdemes vadon élő állatokat és növényeket, azok élőhelyeit, melyek egyrésztől a vadállomány élettereit, másrésztől annak fontos hangulati elemeit. A védett területeken a vad számára is kedvező életfeltételeket biztosít (búvó-, szaporodó és táplálkozó helyek zavartalanságának fenntartása, természetszerű erdők megőrzése, hagyományos erdő- és mezőgazdálkodás, vegyszerek korlátozása, fasorok, erdőfoltok, remizek megóvása, élőhely-rekonstrukciók, vízivadvédelem stb.). Teljes vadászati tilalom a védett területeknek mindössze 2%-án van érvényben. A természetvédelem alatt álló területek túlnyomó részén vagy nincs, vagy csak igen kevés a vadászati korlátozás. A korlátozások vonatkozhatnak az egyes madarak fészkelési időszakára, illetőleg költőhelyeire, a fokozottan védett területekre vagy például a vízivad vadászatára, vadtenyésztő telep létesítésére stb.

Védett területeink — melyeknek kiterjedése ma már megközelíti a hatszázezer hektárt — az ország természeti értékekben, vadban gazdag tájain létesültek, ezért a hazai vadgazdálkodásban és vadvédelemben betöltött szerepük mindenesetre jelentős. Sőt, olyan védett területeink is vannak, melyek főbb rendeltetéseinek egyike a kiváló génkészletet képező vadállomány megőrzése, fenntartásához szükséges természeti feltételek biztosítása (pl. a Gemenci Tájvédelmi Körzet). A természetvédelem feladata az egykor vadászható, de ma már erősen veszélyeztetett állatfajok megóvása is (túzok, császármadár, fűrj, vidra stb.).

A természetvédelem és vadgazdálkodás között nem csak érdekazonosságok, hanem érdekellentétek is vannak. Ezek azonban nem olyan jelentősek, mint ahogy azt egyesek gondolják, ill. gondolták akár csak néhány évvel ezelőtt; többnyire tájékozatlanságon, előítéleteken és félreértéseken alapulnak. A védett egerészölyvről némelyek azt tartották, hogy komoly veszélyt jelent az apróvadállományra. Az utóbbi években végzett táplálkozásvizsgálatok alapján ismételtlen megállapították, hogy ez a faj elsősorban pockokra és egerekre vadászik, az apróvad fiataljai csak elvétve szerepelnek táplálékában. Időszaki és helyi kártétele nem számottevő, elenyészik hasznos tevékenysége mellett. Mára már lényegesen mérséklődött a vadászok

körében tapasztalható ragadozómadár-ellenes hangulat, de azt még nem mondhatjuk, hogy teljesen meg is szűnt volna. Ezt tanúsítja a védett, sőt fokozottan védett ritka ragadozóknak helyenként még tapasztalható lelővése. Az ilyen esetek azonban már jóval ritkábbak, mint a korábbi évtizedekben.

Vita a vadászokkal

A közelmúltban sok vitát váltott ki a hazánkban egykor honos, szórványosan visszatelepülő nagyragadozók jelenléte, az általuk okozott károk megítélése. Nem nehéz belátni, hogy azokat az erősen megritkult, veszélyeztetett nagyragadozókat, melyeket a szomszédos országokban védelemben részesítenek, nem szükséges nyomban lelőni, mielőtt egy-egy példány valahol a határmenti területeken felbukkan. Különösképpen akkor nem, ha valamely védett területünkön észlelik előfordulását. A jelenlegi jogi szabályozás a természetvédelmi hatóság egyetértése nélkül ezt egyébként sem teszi lehetővé.

Védett területeinken esetenként gondot okozhat a túlszaporodott nagyvad állomány (szarvas, muflon, vaddisznó), különösen a természetszerű erdőkben és ritka védett növények termőhelyein (pl. a kíméletlen legelésével és taposásával jövétlen károkat okozó muflon). A végveszélyben lévő császármadár állomány élőhelyén sem tűrhető el nagyszámú vaddisznó jelenléte.

Néhá viták forrásai lehetnek az egyes védett területekre vonatkozó vadászati korlátozások (pl. vízivad vadászati tilalom). Ezek a korlátozások azonban a hazai vadgazdálkodást nem érintik, sőt a kérdéses vadásztársaságok eredményes gazdálkodását sem akadályozzák.

Érdekkellentétek merülhetnek fel még a következő kérdésekben:

- hazánkban nem honos, továbbá tájidegen vadfajok betelepítése;
- a vadgazdasági módszerek szakszerűtlen, esetenként törvénybe ütköző alkalmazása (pl. borzkontrolék ködgyertyázása, héjakosár fácántelegen kívül, tiltott területen történő kihelyezése, csapdák, csapóvasak kihelyezése, madárfészkek szétlővése);
- védett állatok elejtése kitömés céljából;
- külföldi vadászok által elkövetett természetvédelmi szabálysértések elnéző kezelése;
- gyommagvakat tartalmazó takarmány felhasználása védett területeken;
- a vadkacsatenyésztés és a tenyésztett vadréce szabad élőhelyekre történő kihelyezése a vadonélő állomány genetikai és egészségi károsodását idézheti elő;
- a természetvédelmi kultúra és ismeretek terén tapasztalható hiányosságok, etikai szabályok megsértése (pl. patronhüvelyek eldobálása a vadászat helyén).

Mindezeket összegezve megállapítható, hogy a vadászat és a természetvédelem kapcsolatát inkább az érdekazonosságok, mint az érdekellentétek jellemzik. Reméljük, hogy a jövőben ez méginkább így lesz.

Dr. György Jenő

Nemzeti park tanácsok. Az Országos Természetvédelmi Hivatal 1975-től a nemzeti park igazgatóságai mellett tudományos, tanácsadó és véleményező szervként 10—20 tagú testületeket hozott létre. A tanács elnökei és tagjai munkájukat társadalmi munkában végzik, titkárai a nemzeti park igazgatóságok vezetői.

A tanácsok eddigi elnökei:

Hortobágyi NP: 1973—1978 között, 6 évig *Ács Antal* (mezőgazdasági mérnök), 1979—1981 között, 3 évig betöltetlen, 1981 óta, 9 éve *Jakucs Pál* (ökológus).

Kiskunsági NP: 1975—1980 között, 6 évig *Keresztesi Béla* (erdőmérnök), 1981—1986 között, 6 évig *Mahunka Sándor* (biológus), 1987 óta, 3 éve *Simon Tibor* (biológus).

Bükki NP: 1981—1986 között, 5 évig *Simon Tibor* (biológus), 1987 óta, 3 éve *Igmándy Zoltán* (erdőmérnök).

Aggteleki NP: 1987 óta, 3 éve *Szabadfalvi József* (muzeológus).